EUROOPA PARLAMENT

2004 *2009*

Kultuuri- ja hariduskomisjon

2008/0140(CNS)

20.1.2009

ARVAMUS

Esitaja: kultuuri- ja hariduskomisjon

Saaja: kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjon

Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtet sõltumata isikute usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest
(KOM(2008)0426 – C6-0291/2008 – 2008/0140(CNS))

Arvamuse koostaja: Lissy Gröner

PA_Legam

LÜHISELGITUS

Esitades direktiivi eelnõu võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta sõltumata isikute usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest, soovib Euroopa Komisjon jätkata Euroopa õigusnormide täiustamist võrdsete õiguste tagamiseks.

1997. aasta Amsterdami lepinguga, eeskätt EÜ asutamislepingu artikliga 13 anti Euroopa Liidule uued võimalused võrdsete võimaluste poliitika kujundamiseks. Selle tulemusena on viimastel aastatel jõustunud juba neli direktiivi, mis käsitlevad

- võrdset kohtlemist töö saamisel ja kutsealale pääsemisel,[1]
- meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtet seoses töö saamise, kutseõppe ja ametialase edutamise ning töötingimustega,[2]
- võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamist sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust,[3]
- meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamist seoses kaupade ja teenuste kättesaadavuse ja pakkumisega[4].

Nendes on juba määratletud hulk tähtsaid mõisteid ja põhimõtteid, mis on vajalikud võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamiseks. Näiteks võib tuua mõisted „otsene ja kaudne diskrimineerimine", „ahistamine", „soovimatu käitumine" või „korraldus diskrimineerida" ning kohtuvaidluste puhul tõendamiskohustuse hagejalt kostjale ülemineku põhimõtte, hoiatavate ja proportsionaalsete sanktsioonide rakendamise põhimõtte ning ohvristamise (st kahju tekitamine nendele diskrimineerimise ohvritele, kes on esitanud kaebuse või algatanud õiguslikke meetmeid) eest kaitsmise põhimõtte.
Need põhimõttelised sätted on võetud ka käesolevasse direktiivi eelnõusse.

Selle eelnõuga võetakse sihiks laiendada võrdse kohtlemise põhimõtet alljärgnevatesse ühiskonnaelu valdkondadesse:

- sotsiaalkaitse, sealhulgas sotsiaalkindlustus ja tervishoid;
- sotsiaaltoetused;
- avalike kaupade ja teenuste, sealhulgas eluaseme kättesaadavus.

Lisaks algatab arvamuse koostaja järgmised muudatused.

Sooline diskrimineerimine
Eelnõu ei sisalda praegu ühte olulist elementi, mis tööhõive valdkonda ning kaupadele ja teenustele juurdepääsu silmas pidades on võrdsuse tagamise poliitikas otsustava tähtsusega – nimelt soolise diskrimineerimise keelamist. Arvamuse koostaja teeb ettepaneku direktiivi reguleerimisala selle võrra laiendada.

Massiteabevahendite kättesaadavus
Eeskätt puuetega inimeste jaoks on meediale juurdepääs endiselt raskendatud. Arvamuse koostaja on seisukohal, et audiovisuaalteenuste pakkujad peaksid rohkem arvesse võtma just

[1] 2000/78/EÜ, muudetud 2006. aastal
[2] 2002/73/EÜ
[3] 2000/43/EÜ
[4] 2004/113/EÜ

kuulmispuudega inimeste olukorda. Digitaalsed audiovisuaalteenused annavad selleks sobivaid tehnilisi võimalusi – nagu näiteks telesaadete varustamine alltiitritega. Seda mõtet on väljendanud ka Euroopa Parlament oma deklaratsioonis ELi kõigi avalik-õiguslike televisiooniprogrammide subtiitrimise kohta[1] ning see tuleks selgelt võtta ka direktiivi.

Juurdepääs haridusele
Direktiivi eelnõus tõstetakse esile subsidiaarsuse põhimõtet ja sellega ühtlasi liikmesriikide suurt autonoomiat hariduse valdkonnas. Sellele vaatamata tuleks aga rõhutada, et liikmesriigid peavad oma hariduspoliitika kujundamisel ülema põhimõttena haridusele juurdepääsu tagamisel arvestama võrdse kohtlemise põhimõtet, kuigi ebavõrdne kohtlemine usu või maailmavaate alusel on lubatav, seda esmajoones usutunnistusel põhinevates koolides.

Mitmekordne diskrimineerimine
"Mitmekordne diskrimineerimine" tähendab olukorda, kus diskrimineerimine toimub mitmel eraldi mõjuval põhjusel. See mõiste tuleks võtta direktiivi.

Eelkõige õiguspraktikas on ilmnenud, et enamikus EL liikmesriikides ei pöörata mitmekordse diskrimineerimisega seotud kaebuste käsitlemisel kannatanutele tegelikult osaks saanud diskrimineerimisele vajalikul määral tähelepanu.

Uuringud lubavad järeldada, et mitmekordse diskrimineerimise oht on tõenäoliselt kõige suurem vähemusrühmadesse kuuluvate naiste puhul. Ühiskonna tegelik olukord nõuab, et loodaks tingimused, mis võimaldaksid kohtulike meetmete rakendamist soolise diskrimineerimise ja puude alusel diskrimineerimise vastu.

MUUDATUSETTEPANEKUD

Kultuuri- ja hariduskomisjon palub vastutaval kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjonil lisada oma raportisse järgmised muudatusettepanekud:

Muudatusettepanek 1

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Pealkiri

Komisjoni ettepanek	*Muudatusettepanek*
Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtet sõltumata isikute usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest ***või*** seksuaalsest sättumusest	Ettepanek: nõukogu direktiiv, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtet sõltumata isikute usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest**,** seksuaalsest sättumusest ***või soost***

[1] P6_TA(2008)0127.

Muudatusettepanek 2

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Põhjendus 3

Komisjoni ettepanek	*Muudatusettepanek*
(3) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja järgitakse iseäranis Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid. Harta artiklis 10 tunnustatakse õigust mõtte-, südametunnistuse- ja usuvabadusele; artiklis 21 keelatakse diskrimineerimine, sealhulgas usutunnistuse või veendumuste, puuete, vanuse ***või*** seksuaalse sättumuse tõttu; ning artiklis 26 tunnustatakse puuetega inimeste õigust saada kasu meetmetest, mille eesmärk on tagada nende iseseisvus.	(3) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja järgitakse iseäranis Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid. Harta artiklis 10 tunnustatakse õigust mõtte-, südametunnistuse- ja usuvabadusele; artiklis 21 keelatakse diskrimineerimine, sealhulgas usutunnistuse või veendumuste, puuete, vanuse***,*** seksuaalse sättumuse ***või soo*** tõttu; ning artiklis 26 tunnustatakse puuetega inimeste õigust saada kasu meetmetest, mille eesmärk on tagada nende iseseisvus.

Muudatusettepanek 3

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Põhjendus 9

Komisjoni ettepanek	*Muudatusettepanek*
(9) Seega tuleks õigusaktidega keelata diskrimineerimine usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse ***või*** seksuaalse sättumuse alusel mitmes valdkonnas väljaspool tööturgu, sealhulgas sotsiaalkaitse, hariduse ***ning*** kaupade ja teenuste, sealhulgas eluaseme, kättesaadavuse ja pakkumise valdkonnas. Õigusaktidega tuleks sätestada meetmed, mis tagavad puudega inimeste võrdse juurdepääsu õigusaktidega hõlmatud valdkondades.	(9) Seega tuleks õigusaktidega keelata diskrimineerimine usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse***,*** seksuaalse sättumuse ***või soo*** alusel mitmes valdkonnas väljaspool tööturgu, sealhulgas sotsiaalkaitse, hariduse***,*** kaupade ja teenuste, sealhulgas eluaseme, kättesaadavuse ja pakkumise ***ning massiteabevahenditele juurdepääsu tagamise*** valdkonnas. Õigusaktidega tuleks sätestada meetmed, mis tagavad puudega inimeste võrdse juurdepääsu õigusaktidega hõlmatud valdkondades.

Muudatusettepanek 4

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Põhjendus 21

Komisjoni ettepanek	*Muudatusettepanek*
(21) Diskrimineerimise keelamine ei tohiks piirata selliste meetmete säilitamist või vastuvõtmist liikmesriikide poolt, mille eesmärk on ära hoida või heastada halvemusi, mille all teatava usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse ***või*** seksuaalse ***sättumusega*** isikute rühm on kannatanud. Nende meetmetega võib lubada teatava usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse ***või*** seksuaalse ***sättumusega*** isikute organisatsioone, mille peaeesmärk on arvestamine kõnealuste isikute erivajadustega.	(21) Diskrimineerimise keelamine ei tohiks piirata selliste meetmete säilitamist või vastuvõtmist liikmesriikide poolt, mille eesmärk on ära hoida või heastada halvemusi, mille all teatava usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse***,*** seksuaalse ***sättumuse või soolise kuuluvusega*** isikute rühm on kannatanud. Nende meetmetega võib lubada teatava usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse***,*** seksuaalse ***sättumuse või soolise kuuluvusega*** isikute organisatsioone, mille peaeesmärk on arvestamine kõnealuste isikute erivajadustega.

Muudatusettepanek 5

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Põhjendus 23

Komisjoni ettepanek	*Muudatusettepanek*
(23) Isikutele, keda on usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse ***või*** seksuaalse sättumuse tõttu diskrimineeritud, tuleks tagada piisavad õiguskaitsevahendid. Tõhusama kaitse pakkumiseks tuleks ühendustele, organisatsioonidele ja muudele juriidilistele isikutele anda õigus osaleda menetlustes, sealhulgas kannatanu nimel või toetuseks, ilma et see piiraks siseriiklike kohtus esindamise ja kohtuliku kaitse menetlusnormide kohaldamist.	(23) Isikutele, keda on usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse***,*** seksuaalse sättumuse ***või soo*** tõttu diskrimineeritud, tuleks tagada piisavad õiguskaitsevahendid. Tõhusama kaitse pakkumiseks tuleks ühendustele, organisatsioonidele ja muudele juriidilistele isikutele anda õigus osaleda menetlustes, sealhulgas kannatanu nimel või toetuseks, ilma et see piiraks siseriiklike kohtus esindamise ja kohtuliku kaitse menetlusnormide kohaldamist.

Muudatusettepanek 6

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Põhjendus 24

Komisjoni ettepanek	*Muudatusettepanek*
(24) Tõendamiskohustuse eeskirju tuleb kohandada ilmse diskrimineerimise puhul ja võrdse kohtlemise põhimõtte tõhusaks kohaldamiseks peab sellise diskrimineerimise kohta tõendite esitamise järel minema tõendamiskohustus üle kostjale. Kostja ülesanne ei ole siiski tõendada, et hageja järgib teatavat usutunnistust või veendumusi, tal on teatav puue, vanus ***või*** seksuaalne sättumus.	(24) Tõendamiskohustuse eeskirju tuleb kohandada ilmse diskrimineerimise puhul ja võrdse kohtlemise põhimõtte tõhusaks kohaldamiseks peab sellise diskrimineerimise kohta tõendite esitamise järel minema tõendamiskohustus üle kostjale. Kostja ülesanne ei ole siiski tõendada, et hageja järgib teatavat usutunnistust või veendumusi, tal on teatav puue, vanus***,*** seksuaalne sättumus ***või sugu***.

Muudatusettepanek 7

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 1

Komisjoni ettepanek	*Muudatusettepanek*
Käesoleva direktiiviga kehtestatakse raamistik, et võidelda diskrimineerimisega usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse ***või*** seksuaalse sättumuse alusel ning tagada liikmesriikides võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamine väljaspool tööhõive ja kutsetegevuse valdkonda.	Käesoleva direktiiviga kehtestatakse raamistik, et võidelda diskrimineerimisega usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse***,*** seksuaalse sättumuse ***või soo*** alusel ning tagada liikmesriikides võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamine väljaspool tööhõive ja kutsetegevuse valdkonda.

Muudatusettepanek 8

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 2 – lõige 2 – punkt b

Komisjoni ettepanek	*Muudatusettepanek*
b) „kaudne diskrimineerimine” – kui neutraalsena näiv säte, kriteerium või tava seab isikud kindla(te) usutunnistuse või veendumuste, kindla puude, kindla vanuse	b) „kaudne diskrimineerimine” – kui neutraalsena näiv säte, kriteerium või tava seab isikud kindla(te) usutunnistuse või veendumuste, kindla puude, kindla vanuse***,***

või kindla seksuaalse sättumuse tõttu teistega võrreldes ebasoodsamasse olukorda, välja arvatud juhul, kui kõnealusel sättel, kriteeriumil või taval on objektiivselt põhjendatav õigustatud eesmärk ja selle eesmärgi saavutamise vahendid on asjakohased ja vajalikud.	kindla seksuaalse sättumuse ***või soo*** tõttu teistega võrreldes ebasoodsamasse olukorda, välja arvatud juhul, kui kõnealusel sättel, kriteeriumil või taval on objektiivselt põhjendatav õigustatud eesmärk ja selle eesmärgi saavutamise vahendid on asjakohased ja vajalikud.

Muudatusettepanek 9

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 2 – lõige 2 – punkt b a (uus)

Komisjoni ettepanek	*Muudatusettepanek*
	b a) „mitmekordne diskrimineerimine" – kui isikut diskrimineeritakse korraga kahel või enamal artiklis 1 nimetatud põhjusel ja need põhjused kumuleeruvad.

Muudatusettepanek 10

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 2 – lõige 2 – punkt b b (uus)

Komisjoni ettepanek	*Muudatusettepanek*
	b b) kui erinevat kohtlemist rakendatakse mitmel artiklis 1 nimetatud põhjusel, võib seda erinevat kohtlemist õigustada vaid juhul, kui õigustus kehtib kõikide nende põhjuste suhtes, mille tõttu erinevat kohtlemist rakendatakse.

Muudatusettepanek 11

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 2 – lõige 2 – punkt b c (uus)

Komisjoni ettepanek	*Muudatusettepanek*
	b c) rakendades võrdse kohtlemise põhimõtet vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 13 on ühendus kohustatud võitlema mitmekordse

	diskrimineerimisega, mis toimub mitmel EÜ asutamislepingu artiklis 13 nimetatud põhjusel.

Selgitus

Mõiste „mitmekordne diskrimineerimine" loodi 2001. aastal Lõuna-Aafrikas toimunud ÜRO ülemaailmsel rassismivastasel konverentsil ja see tähendab ebavõrdset kohtlemist mitme diskrimineerimistunnuse alusel (näiteks juudi naiste diskrimineerimine nende soolise kuuluvuse (naine) või usu (judaism) tõttu või mõlemal põhjusel; või homoseksuaalse kurdi mehe diskrimineerimine tema etnilise päritolu (kurd) või seksuaalse sättumuse (homoseksuaalne) tõttu või mõlemal põhjusel).

Muudatusettepanek 12

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 3 – lõige 1 – punkt d a (uus)

Komisjoni ettepanek	*Muudatusettepanek*
	d a) massiteabevahendite kättesaadavus.

Selgitus

Euroopa Liit peab kindlustama kõikidele kodanikele võrdse juurdepääsu teabele, massiteabevahenditele, haridusele ja kultuurile (vaata ka: kirjalik deklaratsioon 0099/2007 kõigi avalik-õiguslike televisiooniprogrammide subtiitrimise kohta).

Muudatusettepanek 13

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 3 – lõige 3

Komisjoni ettepanek	*Muudatusettepanek*
3. Käesolev direktiiv ei piira liikmesriigi vastutust hariduse sisu, õppetöö ja haridussüsteemi korralduse, sealhulgas eripedagoogika pakkumise eest. Liikmesriik võib ette näha erineva kohtlemise juurdepääsul usutunnistusel või veendumustel põhinevatele haridusasutustele.	3. Käesolev direktiiv ei piira liikmesriigi vastutust hariduse sisu, õppetöö ja haridussüsteemi korralduse, sealhulgas eripedagoogika pakkumise eest***, kuid haridusele juurdepääsu võimaldamisel ei tohi olla diskrimineerimist***. Liikmesriik võib ette näha erineva kohtlemise juurdepääsul usutunnistusel või veendumustel põhinevatele haridusasutustele.

Selgitus

Euroopa Liit peab kindlustama kõikidele kodanikele võrdse juurdepääsu teabele, massiteabevahenditele, haridusele ja kultuurile (vaata ka: kirjalik deklaratsioon 0099/2007 kõigi avalik-õiguslike televisiooniprogrammide subtiitrimise kohta).

Muudatusettepanek 14

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 5

Komisjoni ettepanek	*Muudatusettepanek*
Silmas pidades täieliku võrdõiguslikkuse tegelikku tagamist, ei takista võrdse kohtlemise põhimõte ühtki liikmesriiki säilitamast või kehtestamast meetmeid, et ära hoida või heastada usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse ***või*** seksuaalse ***sättumusega*** seotud halvemusi.	Silmas pidades täieliku võrdõiguslikkuse tegelikku tagamist, ei takista võrdse kohtlemise põhimõte ühtki liikmesriiki säilitamast või kehtestamast meetmeid, et ära hoida või heastada usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse***,*** seksuaalse ***sättumuse või soolise kuuluvusega*** seotud halvemusi.

Muudatusettepanek 15

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 7 – lõige 1

Komisjoni ettepanek	*Muudatusettepanek*
1. Liikmesriigid tagavad, et igaühel, kes leiab, et teda on võrdse kohtlemise põhimõtte eiramise tõttu koheldud õigusvastaselt, oleks võimalik kasutada käesolevast direktiivist tulenevate kohustuste täitmiseks ettenähtud halduse- või kohtumenetlust, kaasa arvatud lepitusmenetlust, isegi juhul, kui see suhe, millega väidetav diskrimineerimine kaasnes, on lõppenud.	1. Liikmesriigid tagavad, et igaühel, kes leiab, et teda on võrdse kohtlemise põhimõtte eiramise tõttu koheldud õigusvastaselt, oleks võimalik kasutada käesolevast direktiivist tulenevate kohustuste täitmiseks ettenähtud halduse- või kohtumenetlust, kaasa arvatud lepitusmenetlust, isegi juhul, kui see töösuhe, millega väidetav diskrimineerimine kaasnes, on lõppenud. ***Liikmesriigid tagavad, et konkreetseid diskrimineerimise põhjusi ei käsitletaks üksteisest lahus.***

Muudatusettepanek 16

Ettepanek võtta vastu direktiiv
Artikkel 12 – lõige 1

Komisjoni ettepanek	*Muudatusettepanek*
1. Liikmesriigid määravad asutuse või asutused, kelle ülesanne on edendada kõikide isikute võrdset, usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest ***või*** seksuaalsest sättumusest tingitud diskrimineerimiseta kohtlemist. Need asutused võivad moodustada osa asutustest, kelle ülesanne on riiklikul tasandil tegelda inimõiguste kaitsega või üksikisiku õiguste, sealhulgas teistest ühenduse õigusaktidest, näiteks direktiividest 2000/43/EÜ ja 2004/113/EÜ tulenevate õiguste kaitsega.	1. Liikmesriigid määravad asutuse või asutused, kelle ülesanne on edendada kõikide isikute võrdset, usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest***,*** seksuaalsest sättumusest ***või soolisest kuuluvusest*** tingitud diskrimineerimiseta kohtlemist. Need asutused võivad moodustada osa asutustest, kelle ülesanne on riiklikul tasandil tegelda inimõiguste kaitsega või üksikisiku õiguste, sealhulgas teistest ühenduse õigusaktidest, näiteks direktiividest 2000/43/EÜ ja 2004/113/EÜ tulenevate õiguste kaitsega.

MENETLUS

Pealkiri	Võrdne kohtlemine sõltumata isiku usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest
Viited	KOM(2008)0426 – C6-0291/2008 – 2008/0140(CNS)
Vastutav komisjon	LIBE
Arvamuse esitaja(d) istungil teada andmise kuupäev	CULT 2.9.2008
Arvamuse koostaja nimetamise kuupäev	Lissy Gröner 15.9.2008
Arutamine parlamendikomisjonis	1.12.2008
Vastuvõtmise kuupäev	20.1.2009
Lõpphääletuse tulemused	+: 25 –: 1 0: 0
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Maria Badia i Cutchet, Ivo Belet, Guy Bono, Marie-Hélène Descamps, Věra Flasarová, Milan Gaľa, Vasco Graça Moura, Lissy Gröner, Luis Herrero-Tejedor, Ruth Hieronymi, Mikel Irujo Amezaga, Ramona Nicole Mănescu, Manolis Mavrommatis, Ljudmila Novak, Doris Pack, Zdzisław Zbigniew Podkański, Pál Schmitt, Hannu Takkula, Thomas Wise, Tomáš Zatloukal
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Gyula Hegyi, Nina Škottová, László Tőkés, Ewa Tomaszewska, Cornelis Visser
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed (kodukorra art 178 lg 2)	Maria Berger